

Μια θαυματουργή εικόνα από κερί και μαστίχα

/ [Ορθόδοξες Προβολές](#)

Στο Δήμο Αλμυρού, μεταξύ των χωριών Κοκκωτών και Βρύναινας, στους πρόποδες της Όθρυος, σώζεται ανακαινισμένο με προσθήκες νέων κτισμάτων και επανδρωμένο με μοναχούς, το παλιό βυζαντινό Μοναστήρι της «Πανάγνου Θεοτόκου», που όλοι σήμερα γνωρίζουμε με το όνομα «Άνω Παναγία Ξενιά». Η ίδρυση της Μονής στη θέση που βρίσκεται σήμερα, είναι σε αδιευκρίνιστη ιστορικά χρονική περίοδο, πολύ πιο πριν από τη λατινική κατάκτηση της περιοχής από τους ιππότες της Δ' Σταυροφορίας (1204). Στη διάρκεια της βυζαντινής Εποχής και μέχρι το 1204 η Μονή έφερε το όνομα της «Πανάγνου Θεοτόκου».

Η παράδοση αναφέρει ότι η εικόνα της Παναγιάς μεταφέρθηκε στο σημείο που βρίσκεται σήμερα από ένα άλλο βυζαντινό μοναστήρι που βρισκόταν στο Αχίλλειο και το οποίο καταστράφηκε από επιδρομές πειρατών. Η Παναγία της Ξενιάς, είναι φτιαγμένη από κερί και μαστίχα, το «κηρομάστιχο», που φαίνεται ότι

χρησιμοποιήθηκε από τα πρώτα χριστιανικά χρόνια ενώ σύμφωνα με την λαϊκή παράδοση, είναι έργο του Ευαγγελιστή Λουκά και βρέθηκε με θαυμαστό τρόπο στην παραλιακή περιοχή της «Λάκα Παναγιάς» στο σημερινό χωριό Αχίλλειο της Μαγνησίας, γύρω στα 850.

Η εμφάνιση της επισκοπής Βελεστίνου, σε συνδυασμό με τις υπάρχουσες από μεταγενέστερες πηγές μαρτυρίες και τα λοιπά αρχιτεκτονικά λείψανα που σώζονται έως σήμερα στον περιβάλλοντα χώρο της Μονής, πιθανολογούν την ίδρυση της Μονής της «Πανάγνου Θεοτόκου» σε κάποια φάση των χρονολογικών περιόδων που ακολουθούν το τέλος της μέσης μέχρι και τα μέσα της ύστερης Βυζαντινής Εποχής (Ζ-Θ αιώνες).

Η Μονή της «Πανάγνου Θεοτόκου» καταστράφηκε στη διάρκεια της λατινικής κατοχής (1204-1246) και επανακτίστηκε στην ίδια θέση στη διάρκεια της περιόδου αυτής, λαμβάνοντας το όνομα της Μονής του «Κύρου Ιλαρίωνος». Στην περίοδο του ΙΓ' αι. η Μονή γίνεται το μήλο της έριδας μεταξύ των επισκοπών Βελεστίνου και Δημητριάδος εξαιτίας της γαιοκτησίας της και του πλούτου της.

Τελικά προσκυρώθηκε στην ισχυρή επιχώρια οικογένεια των τοπαρχών Μελισσηνών της Δημητριάδος κτητόρων της ονομαστής Μονής της «Οξείας επισκέψεως της Πανάγνου Θεομήτορος» της Μακρυνίτσας Πηλίου και λειτούργησε ως «παραλαύριο» αυτής.

Από το έτος 1272 και μετά τη συγχώνευση της επισκοπής Βελεστίνου στην επισκοπή Δημητριάδος, η μονή του «Κυρού Ιλαρίωνος» επανέρχεται στο παλιό της όνομα και λαμβάνει επί πλέον το προσωνύμιο «Ξενιά» και γίνεται γνωστή από τότε στο πανελλήνιο «Παναγία Ξενιά» του Αλμυρού.

Από το παλιό (αρχικό) βυζαντινό κτίσμα εκτός από τα διάφορα διάσπαρτα αρχιτεκτονικά μέλη (όπως επιστήλια, θωράκια διαχωριστικών κιόνων, παράθυρα, διαχωριστικά επιπεδόγλυφα τέμπλων) τα οποία βρίσκονται στο προαύλιο της σημερινής Άνω Παναγιάς Ξενιάς, σώζονται μόνο ορισμένα στοιχεία του καθολικού, όπως ο Εσωνάρθηκας με τον διαχωριστικό τοίχο της Εκκλησίας. Ο παλιός αυτός τοίχος, που διαχωρίζει τον εσωνάρθηκα από τον κυρίως ναό της Παναγιάς, φέρει τρία ανοίγματα- πύλες-δύο πλάγιες και μία κεντρική, τη λεγόμενη «Βασιλική Πύλη». Το αέτωμα της Βασιλικής Πύλης είναι μαρμάρινο και αυτό και φέρει επιπεδόγλυφα διακοσμητικά στοιχεία που ανήκουν στην τεχνοτροπία των Ι'- ΙΓ' αι. και παρατηρούνται και επιρροές δυτικής τεχνοτροπίας στις επιπεδόγλυφες παραστάσεις των άνω διακοσμήσεων (οξυκόρυφα τόξα, έλικες ανθέων κλπ).

Στο πέρασμα των αιώνων, ο σημερινός Ναός της Παναγιάς Ξενιάς έχει υποστεί

πολλές μεταβολές, προσθήκες και τροποποιήσεις στην αρχιτεκτονική του δομή. Στη Βόρεια πλευρά του Καθολικού σώζεται ένα μέρος της παλιάς βυζαντινής τοιχοποιίας. Το σημερινό Καθολικό έχει σχήμα ορθογωνικό χωρίς τρούλο. Η στέγη είναι απλή και το οικοδόμημα δίνει τη μορφή δίρρηχτης Εκκλησίας Βασιλικού ρυθμού. Το αρχικό καθολικό έφερε τρούλο, όπως φαίνεται από τους υπάρχοντες τέσσερις κίονες μέσα στο καθολικό και τα υπερκείμενα τόξα που στηρίζουν τη στέγη της εκκλησίας. Οι περισσότερες από τις τοιχογραφίες του καθολικού, που σώζονται σε καλή κατάσταση, φιλοτεχνήθηκαν από τον ονομαστό αγιογράφο του ΙΖ αι. Ιωάννη το 1663. Οι φορητές εικόνες του περίτεχνου ξυλόγλυπτου τέμπλου του Καθολικού ανήκουν σε παλαιότερες εποχές και διακρίνονται για την ασκητική αυστηρότητα των μορφών της.

Η μονή της Άνω Παναγιάς, έχει το μεγάλο προνόμιο να διακατέχει από τη Βυζαντινή Εποχή τη Θαυματουργή εικόνα της «Παναγιάς Βρεφοκρατούσας», η οποία, κατά την παράδοση, είναι έργο που ανάγεται στα πρώτα χρόνια του Χριστού και θεωρείται έργο του Ευαγγελιστή Λουκά. Η παράδοση ταυτίζει την προσωνυμία της εικόνας ως «Ξενιάς» με την έννοια της φιλοξενίας που στην αρχαιοελληνική και στην βυζαντινή γλώσσα λέγεται «ξενία», δηλαδή της Παναγιάς, που φιλόστοργα δέχεται τον κάθε πιστό όταν ικέτης θα προσέλθει να ζητήσει την Χάρη της και την Προστασία της.

Πηγή: Δήμος Αλμυρού